

ХАРАКТЕРИСТИКА МЕХАНІЗМУ ФІНАНСУВАННЯ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

У статті розглянуто взаємозв'язок понять «фінансовий механізм» та «механізм фінансування», визначено процес фінансування закладів вищої освіти, його переваги та недоліки, проаналізовано пропозиції науковців щодо зміни механізму фінансування, запропоновано власний механізм фінансування закладів вищої освіти в Україні.

Ключові слова: фінансовий механізм, механізм фінансування, заклади вищої освіти, базове фінансування, гранти.

POPOVYCH L.

University of the State Fiscal Service of Ukraine

CHARACTERISTICS OF MECHANISM FOR FINANCING HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS

The lack of quality of educational services and the competitiveness of higher education institutions are closely linked to the functioning of the existing financing mechanism for education in Ukraine. The study of this mechanism and its evaluation will allow us to identify proposals for changing the funding principles of the research object and general approaches to financing higher education. The issue of financing higher education institutions is the subject of discussions and research in many countries. Many scholars offer different ways to improve funding and ensure sustainable education. However, scientific research on finding ways to optimize funding for higher education institutions remains relevant. The article deals with the relationship between the concepts of "financial mechanism" and "financing mechanism", the process of financing higher education institutions, its advantages and disadvantages, the proposals of scientists concerning the change of the financing mechanism, the mechanism of financing of institutions of higher education in Ukraine.

Key words: financial mechanism, financing mechanism, institutions of higher education, basic financing, grants.

Постановка проблеми. Відсутність якості освітніх послуг та конкурентоспроможності закладів вищої освіти тісно пов'язані з функціонуванням існуючого механізму фінансування освіти в Україні. Дослідження цього механізму та його оцінка дадуть змогу виявити пропозиції щодо зміни принципів фінансування об'єкту дослідження та загальних підходів до фінансування вищої освіти.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблематика, пов'язана з фінансуванням закладів вищої освіти, є предметом дискусій та досліджень в багатьох країнах. Чимало вчених пропонують різні способи покращення фінансування та забезпечення стабільного розвитку освіти. Зокрема, проблемам фінансування закладів вищої освіти присвячені праці вітчизняних вчених, таких, як: В. Башко [2], Т. Боголіб [4], А. Вербицької [5], І. Каленюк [9], О. Красільника [12], О. Коцовської [11], В. Опаріна, Л. Хмелевської та ін.

Мета статті – розглянути взаємозв'язок понять «фінансовий механізм» та «механізм фінансування», визначити процес фінансування, його переваги та недоліки, проаналізувати пропозиції науковців щодо зміни механізму фінансування, запропонувати власний механізм фінансування закладів вищої освіти в Україні.

Виклад основного матеріалу. Сучасні економічні реалії свідчать, що ефективний розвиток закладів вищої освіти (далі – ЗВО) неможливий без достатнього фінансування. І.С. Каленюк у своїх працях неодноразово наголошує, що «удосконалення механізму фінансування є нагальною необхідністю сучасного розвитку освіти» [9]. Також у національній доповіді «Інноваційна Україна 2020» виокремлено завдання модернізації національної системи освіти, зокрема вищої. Одним із пріоритетних завдань є визначення механізму багатоканального фінансування закладів вищої освіти [8, с.275].

Огляд останніх досліджень і публікацій дав змогу зробити висновок про відсутність визначення поняття «механізм фінансування закладів вищої освіти». Це пов'язано з ототожненням цього поняття з терміном «фінансовий механізм». Проте, фінансовий механізм, який згідно з тлумаченням Економічної енциклопедії являє собою комплекс заходів спеціально розроблених і законодавчо закріплених форм і методів створення та використання фінансових ресурсів для забезпечення економічного розвитку і соціальних потреб громадян [7], включає в себе механізм фінансування ЗВО. Це зумовлено тим, що фінансовий механізм включає в себе фінансове забезпечення та фінансове регулювання. На нашу думку, фінансове забезпечення являє собою механізм, за допомогою якого відбувається фінансування закладів вищої освіти. Механізм фінансування освіти також є одним із механізмів реалізації державної політики в галузі освіти.

Т. Боголіб дає наступне визначення поняття «фінансове забезпечення вищої освіти і науки» – це сукупність методів, форм, формул розподілу ресурсів, розподіл відповідальності за фінансування між загальнодержавним і місцевими бюджетами, право суб'єктів розпоряджатися фінансовими ресурсами, форма відповідальності суб'єктів за результати діяльності [4].

Ю. Волинчук характеризує механізм фінансового забезпечення закладів вищої освіти як «сукупність методів, інструментів, важелів, пов'язаних із формуванням, розподілом, використанням фінансових ресурсів, що здійснюється з метою гармонізації інтересів задіяних сторін» [6].

В. Тадтаєва визначає механізм фінансового забезпечення освіти як «систему, що забезпечує постачання фінансових ресурсів до навчальних закладів для виконання ними своїх функцій» [15].

Всі наведені визначення відображають способи, за допомогою яких фінанси розподіляються між закладами вищої освіти, зокрема автори говорять про форми, методи, формули розподілу тощо. Крім того, зазначені визначення включають в себе поняття «фінансових ресурсів», тобто погоджуємося, що без цього поняття сенс механізму фінансування ЗВО був би іншим. Дещо відмінна думка авторів щодо мети формування та розподілу ресурсів. При цьому можна виокремити, на нашу думку, такі основні цілі механізму фінансування:

- 1) забезпечення економічного розвитку та потреб громадян;
- 2) отримання права суб'єктами розпоряджатися коштами та звітувати за результатами фінансування;
- 3) гармонізація інтересів задіяних сторін;
- 4) виконання функцій ЗВО.

Беззаперечно, усі вказані цілі та визначення мають право на існування, проте, на нашу думку, першочерговою метою механізму фінансування повинно бути виконання функції ЗВО та гармонійне їх функціонування.

У Законі України «Про вищу освіту» № 1556-18 від 28.09.2017 [1] відсутнє трактування поняття механізм фінансування ЗВО, проте п. 1 ст.71 говорить про здійснення фінансування ЗВО, зокрема зазначено, що «фінансування державних закладів вищої освіти здійснюється за рахунок коштів державного бюджету на умовах державного замовлення на оплату послуг з підготовки фахівців, наукових і науково-педагогічних кадрів та за рахунок інших джерел, не заборонених законодавством, з дотриманням принципів цільового та ефективного використання коштів, публічності та прозорості у прийнятті рішень».

З огляду на це, механізм фінансування закладів вищої освіти можна розглядати як сукупність форм фінансового забезпечення освітніх закладів необхідними ресурсами з метою якісного надання освітніх послуг.

Концептуальною основою реформування механізму фінансування закладів вищої освіти, стверджує В.П. Лещук, є необхідність поступового переходу від фінансування закладу вищої освіти загалом до фінансування конкретного студента, від державного фінансування до змішаного [13]. Іншими варіантами надходжень державних ЗВО є співфінансування, проектне фінансування, блокові гранти, конкурсне фінансування [15]. Тобто зараз спостерігається залежність процесу фінансування освіти від базового підходу до його здійснення, що передбачає вибір із можливих альтернатив: державне та комерційне фінансування, спонсорські внески, комбіноване фінансування та ін. Фінансування державних закладів вищої освіти здійснюється за рахунок коштів відповідних бюджетів, коштів галузей національного господарства, державних підприємств, організацій, а також додаткових джерел. Фінансування державних закладів вищої освіти в Україні здійснюється з використанням кошторисно-бюджетного методу. Тобто державний заклад вищої освіти здійснює свою діяльність на основі кошторису, який дає йому право на отримання доходів та повноваження щодо здійснення видатків, визначає обсяг та напрямки використання коштів для виконання визначених функцій та досягнення поставлених цілей. Фінансування закладів вищої освіти в Україні здійснюється за рахунок різноманітних джерел, які поділяють на державні та недержавні [10, с.29]. Фінансування закладів вищої освіти за рахунок державного бюджету буде тільки тоді ефективним, коли кошти, призначені державою, будуть виділятися в достатніх обсягах і на стабільній, об'єктивній та пропорційній основі [14]. Аналіз досліджень вказує на те, що державні заклади вищої освіти не відповідають бажаному рівню, тому важливо звернути увагу на недержавне фінансування, як альтернативне вирішення даної проблеми.

Рис. 1 відображає існуючий механізм фінансування закладів вищої освіти в Україні.

Рис. 1. Механізм фінансування закладів вищої освіти в Україні

Джерело: побудовано автором на основі [10].

На сьогодні чимало науковців критикують існуючий механізм фінансування закладів вищої освіти. На нашу думку, це спричинено такими недоліками:

- порушення автономії закладів вищої освіти через здійснення фінансування за допомогою трансакцій у системі Державного казначейства;
- відсутність можливості вільно володіти, користуватися та розпоряджатися під власну відповідальність належними фінансовими ресурсами;
- складність передбачення розміру державного замовлення підготовки фахівців через відсутність потрібної для прийняття об'єктивних рішень інформації, яке необхідне для визначення обсягів фінансування ЗВО із Державного бюджету;
- неналежність процедури ухвалення рішень з приводу фінансування закладів вищої освіти через невизначеність об'єктивних критеріїв;
- застарілість механізму фінансування та незабезпеченість конкурентності освітніх послуг;
- залежність фінансування від кількості студентів, статусу закладу вищої освіти та чисельності персоналу освітнього закладу;
- розподіл державного замовлення за непрозорими принципами;
- практика планування обсягу державних місць на здобуття вищої освіти.

Зміна механізму фінансування закладів вищої освіти є одним із пріоритетних завдань [2]. Необхідність зміни механізму фінансування закладів вищої освіти, що потрібно здійснити найближчим часом, викликана тим, що чинна система, яка здійснюється через державне замовлення, себе вичерпала, а нова ідея повинна полягати в поділі фінансування на дві частини: базову і ту, що надходить разом з абітурієнтами. Зміни повинні передбачати те, що розподіл державного фінансування вищої освіти буде здійснюватися за формулою, яка враховує як «витратні» показники діяльності ЗВО (у першу чергу – кількість студентів з числа найкращих абітурієнтів, які захотіли навчатись у ньому), так і показники, що ілюструють ефективність діяльності ЗВО (наукові результати, інтернаціоналізація, внутрішня система забезпечення якості, рівень працевлаштування випускників тощо). Нова модель фінансування закладів вищої освіти матиме дві складових.

Суть першої складової, яка визначатиме так зване базове фінансування, полягає в тому, що ЗВО можуть отримати до свого бюджету 70% обсягу фінансування минулого року. Але для цього необхідно розробити систему індикаторів, ґрунтованих на результатах навчання у ЗВО найкращих студентів та можливості студентів вирішувати, куди їм піти навчатися.

Друга складова механізму буде визначатися якістю дослідницької роботи у закладах вищої освіти. В Україні потрібно розробити прозорі показники для оцінки якості досліджень та створити систему, де ЗВО стануть не лише центрами навчання, а й центрами проведення досліджень. Основна ідея – створити таку систему, яка буде дозволяти надавати кошти високоякісній освіті. Переваги нового механізму фінансування закладів вищої освіти та розподілу між ними місць державного замовлення: відсутність адміністративного втручання з боку МОН, інших державних замовників, безпосередній зв'язок між абітурієнтом та ЗВО, прозорий та автоматизований механізм вступу на бакалаврат. Запропонована модель базового фінансування ЗВО на рівні 70% від обсягу фінансування минулого року на основі принципу «профільності» спеціальностей уже через декілька років призведе до зменшення до мінімуму бюджетного фінансування «не своїх» ЗВО через припинення фінансування в них «не профільних» спеціальностей, визначених у протизаконний спосіб [2].

На сьогодні вирішення завдання з вдосконалення механізму фінансування ЗВО убачається державою в необхідності здійснення переходу від кошторисного фінансування до нормативного. Впровадження нормативного фінансування не передбачає врахування якості послуг, що надаються і результатів діяльності тих установ вищої освіти, які фінансуються. При цьому бюджетне фінансування має здійснюватися з урахуванням пріоритетних напрямів розвитку вищої освіти [5].

А. В. Вербицька [5] пропонує запровадити механізм фінансування ЗВО єдиною сумою та реалізовувати такий механізм в декілька етапів. На першому етапі можливо надати дозвіл використовувати кошти, що залишилися від окремих видів діяльності в межах однієї статті. Другим етапом має стати надання ЗВО дозволу використовувати кошти, що залишаються з однієї статті, на витрати з обмеженої кількості інших статей. Третій етап повинен включати запровадження системи фінансування єдиною сумою в повному обсязі для експериментальної групи закладів вищої освіти. Четвертий етап передбачає перехід від постатейного бюджетування до фінансування ЗВО державної та комунальної форм власності єдиною сумою. На нашу думку, такий механізм поетапність впливатиме на терміни фінансування, а сам механізм не забезпечуватиме своєчасності надходження коштів, оскільки підрахунок коштів, отримання дозволів, визначення пріоритетних статей, які фінансуватимуться на першому етапі, відсутність експериментальних ЗВО не сприятимуть швидкій реакції владних органів на потреби ЗВО [5].

Одним із основних напрямів державної освітньої політики, який було визначено стратегічною програмою розвитку освіти, є вдосконалення економічних механізмів функціонування вітчизняної вищої освіти. Задля вирішення цього завдання необхідними є впровадження сучасних механізмів фінансування, виявлення нових джерел матеріальних та інтелектуальних ресурсів. У даному контексті виникають дві

проблеми: по-перше, за рахунок яких джерел слід здійснювати фінансування освіти; по-друге, як ефективно використовувати ці ресурси для одержання позитивних результатів та забезпечити високу якість і доступність освіти для всіх верств населення [10, с. 45].

На нашу думку, механізм фінансування закладів вищої освіти повинен відповідати поставленим цілям та завданням розвитку освіти в Україні, що наочно можна продемонструвати у таблиці 1. Розуміння основних цілей механізму фінансування дозволить визначити пріоритетні завдання та терміни їх виконання.

Таблиця 1

Пріоритетні цілі та завдання механізму фінансування закладів вищої освіти України

Цілі	Завдання відповідно до конкретної цілі
Підвищення якості освіти	Зміна об'єкта фінансування. Фінансування студентів замість фінансування закладу, які мають право обирати навчальний заклад. Використання ваучерів або грантів на здобуття освіти.
Підвищення ефективності фінансування	Створення конкурентного середовища за рахунок усунення дискримінації між закладами різних форм власності в частині фінансування з держбюджету
Рівність прав здобуття освіти.	Заохочення приватних джерел фінансування шляхом кредитування студентів
Підвищення результативності освіти (внеску освіти в економічне зростання).	Орієнтація на ключові показники ефективності закладів вищої освіти та їх оцінка при визначенні обсягів фінансування

Джерело: складено автором на основі [2].

Запровадити такий механізм фінансування можливо за умови, що він буде враховувати якісні показники діяльності закладів вищої освіти. При визначенні обсягу державного фінансування закладів вищої освіти незалежно від форми власності можна враховувати та використовувати схему, згідно якої обсяги фінансування з державного бюджету будуть залежати від кількості залучених студентів, що мають право на базове фінансування, грантової складової, їх успішності при навчанні.

Такий механізм можливо відобразити за допомогою рис. 2.

Рис. 2. Новий механізм фінансування закладів вищої освіти в Україні

Джерело: складено автором на основі [2].

Зокрема, механізм фінансування закладів вищої освіти пропонуємо розподілити за допомогою трьох механізмів:

- базове фінансування студентів, що полягатиме у безповоротному фінансуванні абітурієнтів до закладів вищої освіти, які отримали це право за підсумками ЗНО. При цьому частка таких витрат має становити 80% у загальній структурі витрат на освіту. Якщо вартість навчання у навчальному закладі буде перевищувати вартість базового фінансування, абітурієнт зможе отримати державний кредит за пільговими умовами. Якщо вартість базового фінансування перевищуватиме вартість навчання, надлишок фінансування з бюджету має виплачуватися студенту як стипендія;

- фінансування студентів та спільних наукових колективів за допомогою грантів, яке полягає у безповоротному фінансуванні студентів і викладацьких колективів на основі їх досягнень. При цьому частка таких витрат має становити 20% у структурі витрат на освіту;

- пільгові кредити студентам на здобуття вищої освіти. Державні кредити матимуть право отримувати студенти, які не отримали право на базове фінансування, але отримали право на здобуття освіти за власний рахунок.

Обсяг базового фінансування пропонуємо пропорційно розподілити між студентами залежно від отримуваних у закладі вищої освіти балів, які будуть скориговані для врахування інших факторів. Зокрема формула розподілення базового фінансування серед студентів може враховувати наступне: успішність навчання студентів; результати ЗНО; коефіцієнти, що будуть враховувати вартість підготовки в розрізі спеціальностей.

Відповідно студент отримує обсяг базового фінансування, пропорційний частці його балів у загальній кількості балів усіх студентів, які мають право на отримання базового бюджетного фінансування на здобуття вищої освіти. Крім того, можна передбачити, що базове фінансування освіти може використовуватися для її здобуття лише в межах встановлених державою квот на підготовку фахівців певних спеціальностей, що відображало би пріоритети держави.

Висновки. Отже, на основі викладеного матеріалу можемо зробити такі висновки:

1. Існуючі поняття механізму фінансування ЗВО в цілому мають спільні ознаки, проте кінцева мета з точки зору різних підходів інша.
2. Механізм фінансування ЗВО являє собою складову фінансового механізму забезпечення ресурсами ЗВО та його можна розглядати як сукупність форм фінансового забезпечення освітніх закладів необхідними ресурсами з метою якісного надання освітніх послуг.
3. На сьогодні наукова думка сходиться до необхідності багатоканального фінансування ЗВО та переходу на різні форми фінансування задля забезпечення ефективності діяльності ЗВО.
4. Існуючий механізм фінансування через державні замовлення характеризується рядом недоліків, тому необхідно впроваджувати нове фінансове забезпечення ЗВО, яке буде базуватися на принципах прозорого комбінованого забезпечення ресурсами навчальних закладів.
5. Потрібно впровадити нову модель фінансування, яка включатиме складову базового фінансування та складову на основі показників якісної дослідницької роботи студентів.
6. Зміна механізму фінансування повинна передбачати поетапний перехід від планового до нормативного фінансування.
7. Механізм фінансування вищої освіти повинен базуватися на конкретних цілях, на основі яких необхідно розробити систему завдань.
8. Новий механізм фінансування повинен включати фінансування витрат ЗВО державою, надання грантів та пільгових кредитів.

Література

1. Про вищу освіту : закон України №1556-18 від 28.09.2017 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>
2. Башко В. Г. Фінансування освіти. [Електронний ресурс] / Башко В. Г. – 2016. – Режим доступу : <https://dt.ua/finances/finansuvannya-osviti-skilki-komu-i-yak-.html>.
3. Блакита Г.В. Сучасний механізм фінансового ресурсного забезпечення закладів вищої освіти / Г.В. Блакита // Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ. – 2013. – С. 372–375.
4. Боголіб Т. М. Фінансове забезпечення розвитку вищої освіти і науки в Україні : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня докт. ек. наук / Боголіб Т. М. – Київ, 2006. – 38 с.
5. Вербицька А. В. Удосконалення державної політики в сфері вищої освіти України в контексті інтеграції до Європейського освітньо-наукового простору : дис. ... канд. держ. упр. / Вербицька А. В. – Чернігів, 2017. – 234 с.
6. Волинчук Ю. В. Механізм фінансового забезпечення вищої освіти в умовах формування соціально орієнтованої ринкової економіки : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. ек. наук / Волинчук Ю. В. – Львів : НАНУ Інститут регіон досл., 2010. – 22 с.
7. Економічна енциклопедія : у 3 т. Том 3 / редкол. : С. В. Мочерний та ін. – К. : Видавничий центр академія, 2002. – 952 с.
8. Інноваційна Україна 2020 : національна доповідь / за заг. ред. В.М. Гейця та ін. ; НАН України. – К., 2015. – 336 с.
9. Каленюк І. С. Напрями трансформації механізмів фінансування освіти у сучасному світі / І.С. Каленюк // Демографія та соціальна економіка. – 2017. – Випуск 1 (29). – С. 24–36.
10. Карзун І. Г. Організаційно-економічні засади інноваційного розвитку системи закладів вищої освіти в Україні : дис. ... канд. ек. наук / Карзун І. Г. – Кропивницький, 2016. – 270 с.
11. Коцовська О.С. Механізм фінансового забезпечення освіти: правові засади розподілу владних повноважень / О.С. Коцовська // Аспекти публічного управління. – 2014. – С. 72–79.
12. Красільник О. В. Проблеми та перспективи фінансування вищих навчальних закладів України / О.В. Красільник // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка: серія «Економіка». – 2015. – Випуск 2(167). – С. 110–117.
13. Лешук В. П. Джерела фінансування вищої освіти [Електронний ресурс] / В.П. Лешук, Л.І. Ішук. – Режим доступу : www.nbuv.gov.ua/.../zbirnik_O_FN_5_C_1_352.pdf
14. Попович Л.О. Загальні аспекти фінансування вищих навчальних закладів [Електронний ресурс] / Л. О. Попович. – 2017. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/znprnudps_2017_1_18
15. Тадтаєва В. В. Совершенствование механизма финансирования образования : дис. ... канд. эк. наук / В.В. Тадтаева. – Мінськ, 2016. – 207 с.

References

1. Zakon UkraYini «Pro vischu osvItu» № 1556-18 vId 28.09.2017. [Elektronniy resurs]. – Rezhim dostupu do resursu: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>
2. Bashko V. G. FInansuvannya osvIti. [Elektronniy resurs] / Bashko V. G. – 2016. – Rezhim dostupu do resursu: https://dt.ua/finances/finansuvannya-osviti-skilki-komu-i-yak-_html.
3. Blakita G.V. Suchasniy mehanIzm fInansovogo resursnogo zabezpechennya zakladIv vischoYi osvIti / Blakita G.V.. // VInnitskiy torgovelnno-ekonomIchniy Institut KNTEU. – 2013. – S.372–375.
4. BogolIb T. M. FInansove zabezpechennya rozvitku vischoYi osvIti I nauki v UkraYinI : avtoref. dis. na zdobuttya nauk. stupenya dokt. ek. nauk / BogolIb T. M. – KiYiv, 2006. – 38 s.
5. Verbitska A. V. Udoshkonalennya derzhavnoYi polItiki v sferI vischoYi osvIti UkraYini v kontekstI IntegratsiYi do Evropeyskogo osvItno-naukovogo prostoru. : dis. kand. derzh. upr. / Verbitska A. V. – ChernIglv, 2017. – 234 s.
6. Volinchuk Yu. V. MehanIzm fInansovogo zabezpechennya vischoYi osvIti v umovah formuvannya sotsIalno orIentovanoYi rinkovoYi ekonomIki : avtoref. dis. na zdobuttya nauk. stupenya kand. ek. nauk / Volinchuk Yu. V.. – LvIv: NANU Institut region dosl., 2010. – 22 s.
7. EkonomIchna entsiklopedIya: u 3 t. Tom 3 / redkol.: S. V. Mocherniy ta In. – K. Vidavniichiy tsentr akademIya, 2002. – 952 s.
8. InnovatsIyna UkraYina 2020 : natsIonalna dopovId / za zag. red. V.M. Geysya ta In. ; NAN UkraYini. – K., 2015. – 336 s.
9. Kalenyuk I. S. Napryami transformatsiYi mehanIzmlv fInansuvannya osvIti u suchasnomu svItI / I.S. Kalenyuk // DemografIya ta sotsIalna ekonomIka. – 2017. – Vipusk 1 (29). – s. 24–36.
10. Karzun I. G. OrganIzatsIyno-ekonomIchnI zasadi InnovatsIynogo rozvitku sistemi zakladIv vischoYi osvIti v UkraYinI: dis. kand. ek. nauk / Karzun I. G.. – Kropivnitskiy, 2016. – 270 s.
11. Kotsovska O.S. MehanIzm fInansovogo zabezpechennya osvIti: pravovI zasadi rozpodllu vladnih povnovazhen. / Kotsovska O.S. // Aspekti publIchnogo upravlnnya. – 2014. – S. 72–79.
12. KrasIlnik O. V. Problemi ta perspektivi fInansuvannya vischih navchalnih zakladIv UkraYini / O.V.KrasIlnik // VIsnik KiYivskogo natsIonalnogo unIversitetu ImenI Tarasa Shevchenka: serIya «EkonomIka». – 2015. – Vipusk 2(167). – s. 110-117.
13. Leschuk V. P., Ischuk L. I. Dzherela fInansuvannya vischoYi osvIti. . [Elektronniy resurs] / V.P.Leschuk, L.I. Ischuk. – Rezhim dostupu do resursu: www.nbu.gov.ua/.../zbirnik_O_FN_5_Ch_1_352.pdf
14. Popovich L.O. Zagalnl aspekti fInansuvannya vischih navchalnih zakladIv [Elektronniy resurs] / L.O. Popovich. – 2017. – Rezhim dostupu do resursu: http://nbuv.gov.ua/UJRN/znpnudps_2017_1_18
15. TadaEva V. V. Sovershenstvovanie mehanizma finansirovaniya obrazovaniya: dis. kand. ek. nauk / V.V. TadaEva. – Minsk, 2016. – 207 s.

Рецензія/Peer review : 23.11.2017

Надрукована/Printed : 05.02.2018

Рецензент: д.е.н., проф. Коваленко Ю. М.